

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6344/12

לפני: כבוד השופט ס' גיבראן
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט א' שהם

המערער: רוסטיסלב בוגוסלבסקי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו (כב' השופטים ש' דותן, ד' גנות ושי' שוחט)
בתפ"ח 1064/07 מהימים 1.7.2010 ו-3.7.2012

תאריך הישיבה: י"ז באייר התשע"ו (25.5.2016)

בשם המערער: עו"ד דניאל חקלאי

בשם המשיב: עו"ד שאול כהן

פסק-דין

השופט ע' פוגלמן:

פרשה קשה שבגדרה הורשע המערער בביצוע שני מעשי רצח ומעשה דקירה
נוסף בתקופה שבין פברואר לאפריל שנת 2007. הקורבנות כולם הם דרי רחוב ממוצא
רוסי שהיו נתונים בגילופין. עוד הורשע המערער, לפי הודאתו, בגרימת מותם של
עשרות או מאות חתולי רחוב. הערעור נסוב על ההרשעה במעשי הרצח והדקירה ועל
הקביעה שלפיה לא היה מקום להטיל על המערער ענישה מופחתת.

האישום

1. המערער, כבן 18 במועד הרלוונטי, הורשע ב-4 אישומים שיוחסו לו. לפי
האישום הראשון, ביום 4.2.2007, בשעה 03:00 לאחר חצות או בסמוך לכך, הגיע

המערער לרחוב פינסקר בפתח תקווה כשהוא מצויד בסכין. אותה עת שהה במקום אלכסנדר ליסטוב (להלן: אלכסנדר), שהיה נתון בגילופין. סמוך לרחוב פינסקר 12 ניגש המערער לאלכסנדר, שעמו לא הייתה לו היכרות מוקדמת, שלף סכין ודקר את אלכסנדר בבטנו. כתוצאה מן הדקירות נגרם לאלכסנדר פצע דקירה והוא נותח ואושפז במשך 4 ימים בבית החולים בילינסון. באישום זה ייחסה המאשימה למערער עבירה של חבלה בכוונה מחמירה. לפי האישום השני, ביום 23.2.2007, עובר לשעה 23:45 או בסמוך לכך, הגיע המערער לצומת הרחובות מרכוס ופינסקר בפתח תקווה כשהוא מצויד בסכין באורך של 12 ס"מ לפחות. במקום שהה ולדימיר ופרב (להלן: ולדימיר), יליד 1939, שהיה בגילופין. בין המערער לבין ולדימיר לא הייתה היכרות מוקדמת. המערער הגיח מאחורי ולדימיר ודקר אותו דקירה עמוקה באורך של 12 ס"מ בצדו הימני של צווארו וזאת בכוונה לגרום למותו. כתוצאה מן הדקירה נגרם לולדימיר נזק חמור לחוט השדרה הצווארי עם דימום תחת לקרומו ומתחת לקרום העכבישי סביב לגזע המוח והמוחון, אשר גרמו למותו זמן קצר לאחר הדקירה בדרכו לבית החולים. בגין אישום זה ייחסה למערער עבירת רצח. לפי האישום השלישי, במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה בלילה שבין 24.4.2007 ל-25.4.2007 הגיע המערער לאתר בנייה ברחוב מקס ברוד 6 (להלן: אתר הבנייה) כשהוא מצויד בסכין מסוג שבריה שאורך להבה 22.8 ס"מ. המערער פגש את ניקולאי ריאבצבסקיך (להלן: ניקולאי), יליד 1956, שהיה באותה עת בגילופין ושעמו לא הייתה למערער היכרות מוקדמת. המערער ניגש לניקולאי ודקר אותו 14 פעמים בגבו, 8 פעמים בראשו ובצווארו ופעמיים בירך. כתוצאה מן הדקירות נגרם לניקולאי נזק חמור בלב, בווייתן ובריאות אשר הוביל למותו. בשלב מסוים עזב המערער את אתר הבנייה כשהוא מותיר שם את גופתו של ניקולאי. לאחר פטירת ניקולאי, ביום 25.4.2007, בשעה 05:00 לפנות בוקר או בסמוך לכך, חזר המערער לאתר הבנייה יחד עם חברו מאור יפה (להלן: מאור). המערער הצביע בפני מאור על גופתו של ניקולאי, דרך מספר פעמים על ראשו של האחרון ובעט באשכיו. לאחר זאת, עובר ליום 26.4.2007, בשעה 09:40 או בסמוך לכך, חזר המערער לאתר הבנייה והמשיך להתעלל בגופתו של ניקולאי בכך שדקר אותו במפשעותיו ובשק האשכים, הכה בפניו בכוח רב באמצעות בלוק בטון וריסק את פניו. על כל אלה ייחסה המאשימה למערער עבירת רצח. לפי האישום הרביעי והאחרון שנכלל בכתב האישום, שבו הודה המערער, במהלך התקופה שבה אירעו המעשים שתוארו בכתב האישום גרם המערער למותם של מאות חתולים. בחלק מן המקרים נהג המערער לבתר את גופותיהם של החתולים ולשמור חלקים מגופותיהם בביתו.

2. בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (מפי כב' השופט ש' שוחט ובהסכמת כב' השופטים ש' דותן ו-ד' גנות) הרשיע את המערער בעבירות שיוחסו לו. בהכרעת הדין נדחה קו ההגנה העיקרי של המערער שלפיו לא ביצע כל מעשה עבירה (למעט התעללות בחתולי רחוב); הראיות שנאספו נגדו מקורן בצירופי מקרים חסרי מזל; והתוודויותיו על אודות מקרי הרצח – שעליהם למד מאמצעי התקשרות – הם דברי רהב. עוד נדחתה גרסת המערער שלפיה אדם אחר – סרגיי גבוודצקי (להלן: סרגיי) – הוא שאחראי לדקירת אלכסנדר ולרצח ולדימיר. נקבע כי כתב האישום כוון למערער ולא לסרגיי, ומשכך היה על בא כוח המערער לדלות מתוך הראיות בעניינו של סרגיי את הנתונים העובדתיים שאינם שנויים במחלוקת ולהראות כיצד הם מתאימים לעניינו של המערער. ואולם בא כוח המערער לא עשה כן אלא הפליג בתיאורים כלליים שמסר סרגיי למדובב (ששהה עמו במעצר עת נחקר כחשוד בביצוע עבירות אחרות), וייחס אותם פעם לרצח ולדימיר ופעם לדקירת אלכסנדר. בפועל, כך נקבע, אין התאמה בין הנתונים שמסר סרגיי לבין פרטי רצח ולדימיר או דקירת אלכסנדר.

3. כעולה מהכרעת הדין, הבסיס להרשעת המערער בכל אחת מהעבירות הוא הודאת המערער בביצוען. ברצח ניקולאי וולדימיר הודה המערער בפני חברו מאור; אביו; חוקר משטרה, סטניסלב מולדבנוב (להלן: מולדבנוב) ובפני מדובב (להלן: המדובב), ונמצאה אף ראשית הודיה בפני סייר – שימי ראש (להלן: ראש). בדקירת אלכסנדר הודה המערער בפני מאור, אביו והמדובב. כל ההודאות התקבלו כראיה, לא נטען לקבילותן ולא נתבקשה פסילתן. נקבע כי העובדה שהמערער הודה בביצוע העבירות המיוחסות לו בכתב אישום בפני שורה של אנשים מחזקת את משקלה הפנימי של כל הודאה.

בעניין רצח ניקולאי נמצאו, נוסף להודאות, גם ראיות פורנזיות מסבכות בזירת הרצח – סכין ששימשה לביצוע הרצח והייתה בכליו של המערער טרם הרצח. עוד התבססה הכרעת הדין על התנהלותו המפלילה של המערער במהלך חקירותיו במשטרה, על שקריו ועל הסבריו הכושלים לממצאים שהוטחו בפניו.

בעניין דקירת אלכסנדר, לצד ההודאות עמד בית המשפט על כך שהמערער ידע פרטים מוכמנים על המקום שבו בוצעה הדקירה; מיקום הדקירה בגוף הנדקר; ומסלול הליכתו של הנדקר ממקום הדקירה. עוד צוינו התנהלותו המפלילה בחקירותיו

במשטרה ושקריו והסבריו הכושלים לממצאים שעמם עומת. בנוסף, המערער הוביל את מאור והצביע בפניו על מקום הדקירה של אלכסנדר ומסלול הליכתו.

אשר לרצח ולדימיר הודגש כי בנוסף להודאות כלל חומר הראיות מסירת פרטים מוכמנים מצד המערער: מקום הדקירה המדויק; מיקומה; והעובדה שלאחר הדקירה נפל ולדימיר על ברכיו כשראשו מוטה כלפי מטה (כנלמד מעדותה של עדת ראייה – לריסה אולייניק (להלן: לריסה)). גם במקרה זה שחזר המערער את אירוע הרצח בפני מאור והוביל אותו למקום ביצועו. עוד נמצא בדל סיגריה הנושא DNA של המערער בסמוך לזירת הרצח. לכך צורפו שקרים והסברים כושלים שנמסרו לחוקרים. בית המשפט ציין כי המערער מסר פרטים שגויים למדובב בעניין רצח זה, אך קבע כי העובדה שבהודאה משולכות עובדות שגויות אין בה כשלעצמה כדי ליטול את כוחה הראייתי כאשר משולבים בה גם פרטים נכונים. בנוסף צוין כי המערער לא נשאל על משמעות הפרטים השגויים בחקירתו הראשית.

לבסוף הודגש כי כל קורבנות המערער הם ממוצא רוסי וכולם היו שרויים בגילופין. התקיפות אירעו בשעות הלילה, בקרבת מקום מגורי המערער ובאמצעות סכין. גם מבלי לקבוע כי המניע לביצוע העבירות היה שנאתו היוקדת של המערער ל"אלכוהוליסטים רוסים" (כלשון המאשימה בסיכומיה), נפסק כי "לא ניתן להתעלם מהדפוס הקבוע שאפיין את שלושת האירועים נשוא כתב האישום, דפוס שניתן לראות בו 'שיטה' במובן הכלל הראייתי".

בשל כל אלה הורשע כאמור המערער בעבירות שיוחסו לו.

ההחלטה לעניין ענישה מופחתת

4. לאחר הרשעתו העלה המערער טענה לענישה מופחתת מכוח סעיף 300א(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק). לפי סעיף זה, על אף האמור בסעיף 300 לחוק ניתן להטיל עונש קל מהקבוע בו, אם נעברה העבירה במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה או בשל ליקוי בכושרו השכלי, הוגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34ח – (1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או (2) להימנע מעשיית המעשה. בעניין זה הוציא מלפניו בית המשפט המחוזי החלטה נוספת אשר דחתה את טענת המערער (להלן: ההחלטה). כאמור בהחלטה, הגם שהטענה לענישה מופחתת לא עולה בקנה אחד עם הגנת המערער – שנדחתה – שלפיו ידו לא הייתה במעל, אין בדין

הוראה המונעת ממנו את העלאתה. עם זאת, הדבר פוגע ביכולתו של המערער – כמי שעליו הנטל – להוכיח את הטענה, שעה שהוא נמנע מלהעמיד את גרסתו בדבר הענישה המופחתת (שהועלתה לראשונה בשלב גזירת הדין) במבחן החקירה הנגדית; ומקום שבו לא פרס המערער בשום שלב של ההליך המשפטי תשתית עובדתית שתאפשר לבחון את עוצמת ההגבלה בשעת ביצוע מעשי הרצח ואת הקשר הסיבתי בינה לבין ההפרעה הנפשית הנטענת שהובילה לביצועם.

5. במסגרת ההחלטה עמד בית המשפט בהרחבה על עדויות המומחים השונים מטעם הצדדים ועל מסמכים רפואיים שונים שהוגשו. עמדת המומחה מטעם ההגנה, ד"ר גיל זלצמן (להלן: ד"ר זלצמן), אשר סבר כי עקב הפרעתו הנפשית הייתה מוגבלת יכולתו של המערער במידה ניכרת (אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש להימנע מעשיית המעשים המיוחסים לו) – נדחתה. נפסק כי ד"ר זלצמן לא הניח תשתית המאפשרת לקבוע, ברמה של מאזן ההסתברויות, כי הגבלה זו מקורה בהפרעה הנפשית החמורה שאותה הוא מייחס למערער. עוד נקבע כי המערער הכחיש את מעשי הרצח שיוחסו לו בכתב האישום, ומשכך מסקנת ד"ר זלצמן כי יכולתו של המערער הוגבלה הגבלה ניכרת בשל ההפרעה הנפשית שבה הוא לוקה היא "בגדר השערה שלא נשענת על עובדות מוכחות לעת ביצוע מעשי הרצח". מסקנה זו שלפיה לא עלה בידי המערער להוכיח את עוצמת ההגבלה במועד הקובע ואת הקשר בינה לבין ההפרעה הנפשית הנטענת ייתרה את הצורך לדון בשאלה אם הוכח כי המערער אכן לוקה ב"הפרעה נפשית חמורה" כמשמעותה בסעיף 300א(א) לחוק העונשין, ואולם בית המשפט הוסיף וקבע כי "גם בשאלה זו מגלה המומחה מטעם [המערער] ספקנות רבה". הודגש כי ד"ר זלצמן לא מצא בבדיקותיו סימפטומולוגיה פסיכוטית, והוא ביסס מסקנתו שלפיה המערער סובל מהפרעה פסיכוטית על כך שהמעשים שיוחסו לו הם "מעשים פרברטיים". ברם בהיעדר תסמינים פסיכויטיים ספציפיים יש קושי לקבוע אבחנה של הפרעה נפשית. ממילא, כך נקבע, בנושא התנהלות המערער סיפק ד"ר זלצמן "תיאורים שלא עולים בקנה אחד עם הכרעת הדין". לעומת זאת סקר בית המשפט את עמדת מומחי המאשימה שסברו כי המערער אינו לוקה בהפרעה נפשית חמורה אלא מצאו כי הוא לוקה בהפרעת אישיות בעלת קווים דיסוציאליים – ואימץ אותה. לאחר זאת קבע בית המשפט כי מסמכים רפואיים שונים שהציגה ההגנה אין בהם כדי לשנות את התמונה עד כדי קביעה כי המערער לוקה בהפרעה נפשית חמורה. בסופה של ההחלטה דחה בית המשפט את טענת המערער שלפיה גם אם תתקבל עמדת המאשימה כי הוא לוקה בהפרעת אישיות אנטיסוציאלית – זו לבדה מגיעה כדי הפרעה נפשית חמורה שהגבילה את יכולתו להימנע ממעשיו, מן הטעם שממילא לא הונחה תשתית עובדתית וראייתית בדבר עוצמת ההגבלה והקשר בינה לבין אי ההימנעות מביצוע מעשי הרצח.

6. בגזר הדין עמד בית המשפט על כך שלצד עבירת הרצח קבוע בחוק העונשין עונש של מאסר עולם חובה, ולפיכך – ומשנדחתה טענת המערער לאחריות מופחתת מכוח סעיף 300א(א) לחוק – התמקדו טיעוני הצדדים באופן נשיאת מאסרי העולם שייגזרו על המערער ובענישה הנוספת בגין העבירות שבהן הורשע. בית המשפט שקל את אופי המעשים שבהם הורשע המערער; את הנזק שנגרם כתוצאה ממעשיו; את הנסיבות המיוחדות שבהן בוצעו העבירות; את קיפוח חיי האדם; את שיקול ההרתעה וההגנה על האינטרס הציבורי; ואת נסיבותיו האישיות של המערער. צוין כי המערער ביצע שני מעשי רצח נפרדים ושונים של מי שלא הייתה לו עמם כל היכרות מוקדמת. עוד קודם לכן, בהזדמנות אחרת, דקר אדם שלישי. בכך פגע בערך של קדושת חיי האדם, פגיעה החייבת למצוא ביטוי בגזירת העונש. בנסיבות אלו נקבע כי מדובר בעבירות ובמעשים נפרדים. משמדובר במעשי רצח אכזריים וקשיים שבוצעו לשם ההנאה שבגזילת חיי הזולת – נקבע כי העונש בגין אלה לא ירוצה בחופף. יחד עם זאת, כדי להותיר למערער תקווה שיקומית עתידית, ובשים לב לכך שמדובר במי שהיה בן 18 שנים בלבד בעת ביצוע המעשים, נקבע כי העונש בגין דקירתו של אלכסנדר, שנעשתה ללא כל סיבה, רק לשם ההנאה שבדבר – ירוצה בחפיפה חלקית, והעונש בגין העבירה של התעללות בבעלי חיים – בחפיפה מלאה.

בסיכומו של דבר נגזרו על המערער העונשים הבאים: שני עונשי מאסר עולם בגין עבירות הרצח, אותם יישא במצטבר; 10 שנות מאסר בפועל, לנשיאה מחציתן במצטבר ומחציתן בחופף לעונשי מאסר עולם, בגין העבירה של חבלה בכוונה מחמירה; שנתיים מאסר בפועל, לנשיאה בחופף ל-5 שנות המאסר במצטבר שהוטלו בגין העבירה של חבלה בכוונה מחמירה, בגין העבירה של התעללות בבעלי חיים; ומאסר על תנאי בתנאים שפורטו בגזר הדין.

הערעור

ערעור המערער מכוון הן להכרעת הדין, הן להחלטה אשר דחתה את הטענה לענישה מופחתת מכוח סעיף 300א(א) לחוק העונשין. יצוין כי שמיעת הערעור נדחתה זמן ממושך בין היתר עקב בקשת המערער אשר עשה להסדרת ייצוג המשפטי.

7. עיקר טענת המערער בחלק הנוגע להכרעת הדין הוא כי קיים ספק סביר באשר לאישומים הראשון והשני – דקירת אלכסנדר ורצח ולדימיר. לדברי המערער, ראיות רבות מלמדות כי אדם אחר, סרגיי, הוא שביצע את העבירות האמורות. הדברים נטענו על ידי המערער בפירוט רב בהודעת ערעור האוחזת למעלה מ-200 עמודים, ולהלן תובא תמציתם בלבד. כעולה מהודעת הערעור, סרגיי נעצר ביום 18.3.2007 בחשד לתקיפת שוטרים ופציעת אחד מהם באמצעות סכין, כחודש לערך לאחר הרצח הראשון (רצח ולדימיר) וכחודש וחצי לאחר דקירת אלכסנדר. סרגיי שהה בתא עם מדובב, וזאת שעה שהוא סבור כי הוא חשוד רק בעבירות תקיפת השוטרים ופציעתו של אחד מהם (בהמשך נחקר סרגיי כחשוד ברצח ולדימיר ודקירת אלכסנדר). במהלך השיחה, כך נטען, מסר סרגיי למדובב כי היה מעורב בדקירה וכי קורבנו היה שיכור – כשם שהיו אלכסנדר וולדימיר; ואף תיאר כי הדקירה התרחשה בסמוך לשני פאבים המכונים "הפאב של גלינה" ו"הפאב של אבי" – שעה שדקירת אלכסנדר ורצח ולדימיר התרחשו לא רחוק מן המקום. עוד נטען כי מראהו של סרגיי קרוב יותר למראה הרוצח שנמלט מזירת רצח ולדימיר כפי שתיארה אותו עדת הראייה לריסה.

8. בהמשך, כאמור, נחקר סרגיי בחשד לדקירת אלכסנדר ולרצח ולדימיר. לפי הנטען בערעור, בחקירתו הודה סרגיי בכך שסיפר למדובב שדקר אדם, אך טען כי שיקר בעניין זה כדי להרשים את המדובב ובשל חששו מפניו. ואולם, כך המערער, טענה זו אינה נכונה: סרגיי מסר פרטים מוכמנים, למשל שהנרצח יצא מפאב קרוב בעודו שתוי; מסר אליבי מופרך וכוזב, שלא אומת; ושיקר באשר למועד שבו נודע לו על רצח ולדימיר. עוד נטען כי מניע אפשרי לאירועים הוא מריבה שאירעה בביתו של סרגיי, שבמהלכה אדם שיכור השתולל ושבר את דלת ביתו של סרגיי אשר הזעיק את המשטרה. שלוש שעות לאחר מכן, מציין המערער, נדקר אלכסנדר. לחיזוק אשמו של סרגיי מוסיף המערער כי מחוות דעתו של ד"ר קונסטנטין זייצב (להלן: ד"ר זייצב) מן המכון לרפואה משפטית עולה כי אף אחת מהסכינים שנתפסו בבית המערער אינה תואמת את פצע הדקירה של ולדימיר, ולעומת זאת ישנה התאמה בין להביהן של כמה מהסכינים שנתפסו בביתו של סרגיי לבין הפצע.

9. לגופן של הראיות נגד המערער נטען כי אין לייחס משקל רב להודאותיו השונות. אשר להודאה בפני מאור – נטען כי מקורה במצבו הנפשי העגום אותה עת של המערער, אשר סבל ממחשבות כפייתיות בעניין מוות ורצח; כי היא באה לאחר פרסום באתר Ynet; וכי היא אינה תואמת לפרטים מרכזיים בהתרחשות העובדתית (כך, המערער סיפר למאור כי רצח את ולדימיר עת שזה שוחח בתא טלפון ציבורי, אך הדבר אינו מתיישב עם עדותה של לריסה). עוד נטען כי מאור הפליל את המערער מאחר

שחש לחץ רב כמי שבשלב מסוים נחקר בעצמו כחשוד בביצוע הרצח (בצוותא עם המערער). את העובדה שמאור מסר כי המערער הודה בפניו שלאחר הדקירה התמוטט ולדימיר על ברכיו מסביר המערער בכך שמאור שמע זאת מפי חוקריו, ואותם הוא ביקש לרצות; ומכל מקום, כך המערער, מדובר בפרט שהוא "כמעט טריוויאלי". בעניין דקירת אלכסנדר נטען לאי התאמות בין הדברים שמסר מאור לבין סדר האירועים בפועל, ועוד – כי מאור לא הצביע על המיקום המדויק של זירת הדקירה. אשר להודאה בפני האב – גרסת המערער היא כי הודעות אביו במשטרה מחזקות את טענתו שלפיה דבריו היו בגדר התרברבות כוזבת שנבעה מרצונו להרשים את האב. ולעניין ההודאה בפני המדוכב – נטען כי זו באה כדי להרשים את המדוכב בשל לחציו, ולאחר שזה הציג עצמו כאיש פשע בכיר אשר רצח אחרים. המערער מוסיף כי חלק מן הפרטים שנמסרו למדוכב אינם נכונים – למשל שרצח את ולדימיר בשל ניסיונו לפגוע בבחורה צעירה; שולדימיר ניסה לעבור את הכביש בטרם הומת; ושהאירוע התרחש ברחוב שמרוחק מזירת הרצח מרחק ניכר. לבסוף נטען כי המדוכב שכנע את המערער שלא להאמין לעורכת דינו מפני שזו נמנית על הסנגוריה הציבורית ואף איים מפורשות על המערער שאם יגלה שהוא "משתף פעולה" סופו יהא רע ומר. די בכך כדי לפסול את ההודאה. לבסוף, בעניין הראיה הפורנזית שנקשרה ברצח ולדימיר – בדל הסיגריה שנמצא ועליו DNA של המערער – נטען כי אין מדובר בראיה מפלילה בשל כך שהמקום קרוב לבית מגורי המערער והוא נהג לטייל שם עם כלבתו פעמים רבות.

סופו של דבר נטען כי אשמת המערער איננה המסקנה ההגיונית והיחידה, ויש לקבוע כי קם ספק סביר באחריות המערער לדקירת אלכסנדר ולרצח ולדימיר.

10. לעניין האישום השלישי – רצח ניקולאי – טוען המערער כי לא הוא רצח את ניקולאי, אף שהוא מודה בכך שהוא זה שריסק את פניו של ניקולאי לאחר מותו. המערער מספק הסברים שונים לראיות שנמצאו במקום. אשר לכתמי הדם שנמצאו על נעלו של המערער אשר תואמים את דמו של ניקולאי, מדובר לדבריו "בראיה מחשידה, אך דברי המערער שפקד מספר פעמים את זירת הרצח, נטל 2 סכינים שמצא במקום, טבל (כנראה) אחת מהן בדם המנוח והתעלל (הן לבדו והן במחיצת מאור) בגופתו – הנם הסבר אלטרנטיבי". התעללות המערער בגופת ניקולאי לאחר מותו מסבירה, לשיטתו, כיצד ידע על מיקום הדקירות בגופו. לעניין הסכין נטען כי אין לסמוך על עדות מאור שלפיה הסכין ששימשה לרצח הייתה קודם לכן בחזקת המערער בשל זכרונו הלקוי של מאור והעובדה שביקש לרצות את חוקריו והיה נתון בלחץ רב. עוד ביקש המערער להציע הסברים אפשריים לתשובותיו המתחמקות בחקירת המשטרה, ובהם מצבו הנפשי והקושי שלו להודות שפקד זירת רצח ועשה את שעשה בגופה. לגבי

הודאות המערער ברצח בפני החוקר מולדבנוב נטען כי זו אינה בעלת משקל בין היתר בשל כלליותה והעובדה שלא נמסרה תחת אזהרה; ולגבי הדברים שנאמרו לסייר ראש – נטען כי הם כוונו לרציחת חתולים ולא לבני אדם. גם הסרטון שצילם המערער ובו מתועדת הגופה אינו מפליל אותו בהכרח, כך המערער, בביצוע הרצח. לבסוף גורס המערער כי אכן, יש קושי בכך שלא הודה בהתעללות בגופת ניקולאי בחקירותיו הראשונות, אך הדבר נבע מן הבושה שחש על כך שעשה כן.

11. ואחרון במישור הכרעת הדין – לעניין ההרשעה בהמתת החתולים. בהקשר זה נטען כי בראשית הדרך בהודעתו הראשונה מסר המערער כי המית עד ל-500 חתולים, אך ניכר כי מצבו הנפשי היה לקוי. בהמשך סייג את דבריו ואמר כי מדובר לכל היותר ב-300 או במאה חתולים; ולבסוף העיד בבית המשפט כי מספר החתולים עומד על עשרות. בנסיבות אלו, בהיעדר ראיה חיצונית המלמדת במדויק מה הייתה כמות החתולים שהומתו, מתבקש לקבוע כי המית עשרות בעלי חיים.

12. עוד משיג המערער, כאמור, על ההחלטה שלא להחיל בעניינו את סעיף 300א(א) לחוק העונשין. לדברי המערער, גישת בית המשפט המחוזי משמעה כי ניתן לקבל טענה לענישה מופחתת רק שעה שישנה הודאה של הנאשם בביצוע הרצח, דבר אשר פוגע ביכולתם של נאשמים לעמוד על זכותם לכפור באשמה. המערער טוען כי הוא בעל היסטוריה תפקודית לקויה בכל תחומי החיים ואף פנה לפסיכיאטר זמן קצר לפני הרצח הראשון – פסיכיאטר אשר סבר כי הוא סובל ממצב פסיכוטי. בנוסף, הוריו העידו כי בתקופת מעשי הרצח בכלל, וזמן קצר לאחר רצח ניקולאי בפרט, גילה המערער תסמינים פסיכוטיים. גם לאחר שנעצר ונשלח להסתכלות התגלו בו תסמינים פסיכוטיים, כעולה מטופס קליטתו של המערער לחדר המיון של בית החולים "שער מנשה". עוד נסמך המערער על חוות דעתו של ד"ר זלצמן, אשר לעמדתו העיד בהגינות ובזהירות ראויה לשבח. לעומת זאת סבור המערער כי יש קושי לקבל במקרה את זה את דברי מומחי המאשימה, בין היתר בשל כך שלא הוענק משקל לקשר האפשרי שבין צריכת סמים שאפיינה את המערער מגיל 12 לבין מצבים פסיכוטיים פוטנציאליים. הראיות שהוצגו מצדו, סבור המערער, מניחות תשתית שדי בה כדי לקבוע כי התמלאו כל תנאי הסעיף.

13. בתשובתה לערעור מבקשת המשיבה לאמץ את הכרעת הדין של בית המשפט המחוזי ולהותיר את גזר הדין על כנו. לעמדת המשיבה, הכרעת הדין המפורטת של בית המשפט המחוזי מעוגנת היטב בתשתית הראייתית הקיימת ומשכנעת מנימוקיה.

14. המשיבה גורסת כי טענות המערער המלמדות לכאורה על אשמת חשוד אחר – סרגיי – באישומים השני והראשון (דקירת אלכסנדר ורצח ולדימיר) חוזרות על שנטען בפני בית המשפט המחוזי וזאת מבלי להצביע על שגיאות שנפלו בהכרעת בית משפט קמא. לדברי המשיבה, פרטים רבים שמסר סרגיי למדובר שחלק עמו את תא המעצר על פשעים שכביכול ביצע – ושאותם פירט באריכות המערער – אינם קשורים כלל, גם לשיטת המערער, לאירוע מאירועי כתב האישום. מכל מקום, הדברים שאמר סרגיי אינם מלמדים על מעורבות כלשהי מצדו באירועים נושא כתב האישום: אין בהם תיאור של זירת האירוע; אין מידע על מועד התרחשותו; ואין כל נתון או פרט מהותי התואמים את אירועי כתב האישום. מדובר, כך המשיבה, בסיפור סתמי, נטול זמן, מיקום והקשר, שלא ניתן לקשור בשום צורה בינו לבין המעשים שיוחסו למערער. לכך מוסיפה המשיבה כי עיון בדברי סרגיי מלמד כי הוא מסר פרט מרכזי שאינו תואם לא את דקירת אלכסנדר ולא את רצח ולדימיר – והוא כי דקר את מי שדקר בלב. ואולם, ולדימיר מצא את מותו בדקירה בצוואר, ואלכסנדר נדקר בבטנו. גם פרטים אחרים בדברי סרגיי אינם מתיישבים עם האישומים שבהם הורשע המערער. לבסוף נטען בהקשר זה כי יש לדחות את ניסיונו של המערער לקשור בין דברי סרגיי לבין דקירת אלכסנדר, שעה שבא כוחו הצהיר בבית המשפט המחוזי כי עדות סרגיי מכוונת לרצח ולדימיר בלבד ומשבית המשפט המחוזי קבע כי מדובר בסטייה מקו ההגנה המוצהר.

15. אשר לגוף הראיות המוכיחות אישומים אלה טוענת המשיבה כי ההרשעה התבססה על הודאות המערער בפניו מאור ואביו; ידיעת פרטים מוכמנים; הודאתו בפני מולדבנוב; והודאתו בפני המדובר. בדל הסיגריה שנמצא קרוב לזירת רצח ולדימיר ועליו DNA המערער הוא ראיה תומכת ומחזקת בלבד, ויש ליתן לה משקל בשים לב לטענת המערער בראשית הדרך שלפיה הוא אינו פוקד את המקום. בעניין ההודאה למאור מפרטת המשיבה כי ביום 25.4.2007 התקשר המערער למאור בשעת לילה מאוחרת ואמר לו "רצחתי עוד אחד"; לקח אותו לזירות הרצח של ולדימיר ודקירת אלכסנדר; ומסר לו פרטים רבים ומוכמנים על אירועים אלה. בנסיבות אלו סבורה המערערת כי לא ברורה הטענה שלפיה מאור לא ידע להצביע על מיקומה המדויק של הזירה, וזאת כאשר אין טענה של ממש נגד אמינות או מהימנות גרסתו. המשיבה גורסת כי אין להיעתר אף לטענה שלפיה מצבו הנפשי הקשה של המערער הוביל להודאה בפני

אביו, בשל כך שהמצב הנפשי הקשה אינו שולל את מהימנות ההודאה. בעניין ההודאה בפני המדובב נטען כי היא "מעבר לנדרש" לצורך הרשעת המערער, ומכל מקום אין לטענות על מה לסמוך: המערער אמנם לא עמד על מיקומה המדויק של זירת הרצח, אך זאת רק בשל כך שהמדובב אינו תושב העיר; ואין לשעות לטענות שלפיהן נקט המדובב שיטות פסולות של איום, פיתוי או השאה משלא נטענה מעולם כל טענת קבילות בעניין ההודאה זו.

16. לעניין רצח ניקולאי סבורה המשיבה כי טענות המערער אינן משכנעות, וכי הראיות העומדות בסתירה לגרסתו האלטרנטיבית אינן מותרות כל ספק ביחס למעורבותו ברצח. התזה החלופית שהציג המערער אינה מסבירה את הודאותיו השונות בפני אנשים שונים שלפיהן הוא רצח את ניקולאי, עובר ולאחר מעצרו, ואף אין היא מסבירה כיצד ידע המערער פרטים מוכמנים הקשורים בהמתת ניקולאי הנוגעים למיקום הדקירות שנמצאו על גופו ולמספרן הרב. בנוסף, ההסבר שסיפק המערער לא נמסר על ידו מיד בשלוש חקירותיו הראשונות אלא רק יומיים לאחר מעצרו, בחקירתו הרביעית. לעמדת המשיבה, בצדק דחה בית המשפט המחוזי את גרסתו הכבושה של המערער בעניין זה. עוד נטען כי טענת המערער שלפיה נטל את הסכין מזירת הרצח נסתרת בדברי מאור שלפיהם ראה את הסכין – המיוחדת בצורתה – בבית המערער קודם למועד הרצח. גרסתו של המערער כאילו לאחר שמצא את הגופה שב לביתו, נטל את הסכין, טבל אותה בדמו של ניקולאי והשיב אתה לביתו – היא כשלעצמה ראייה מפלילה ביותר. המשיבה מוסיפה כי אין מחלוקת על כך שהמערער הסריט את הגופה ושרטון נוסף – מוקדם יותר בזמן – נמחק על ידו (להלן: הסרטון המוקדם). הסרטון המוקדם הוצג למאור אשר העיד כי הסרטון שראה צולם בלילה, ובהינתן עדותו של פרופ' יהודה היס (להלן: פרופ' היס) לעניין שעת המוות – יש לקבוע כי מדובר בסרטון שצולם סמוך מאוד לשעה המשוערת של הרצח. לעניין ההודאות ברצח נטען כי אין כל ראייה ממשית המלמדת על ליקוי בזיכרונו של מאור, וכי לא ניתן לקשור את ההודאות ללחץ נפשי שאליו נקלע המערער שכן שתיים מהן נמסרו קודם למעצרו.

17. בסיום גורסת המשיבה כי יש לדחות גם את טענת המערער לענישה מופחתת. המשיבה מסבירה כי אי שיתוף פעולה מצד נאשם אינו סותר את הגולל על האפשרות להוכיח כי התקיימו תנאי סעיף 300א(א) לחוק, ברם עשויה להיות לכך "השפעה מכרעת" על האפשרות שיעלה בידו לעשות כן. על כן ישנו היגיון בכך שבית משפט קמא ייחס משקל נכבד לעובדה שהמערער לא העיד בעצמו על מצבו הנפשי אלא בחר, מתחילת חקירותיו ועד תום עדותו, בקו הגנה שלפיו לא ביצע כלל את העבירות (מלבד הרג החתולים). ללא עדות המערער קשה מאוד להניח תשתית עובדתית המוכיחה,

במאזן הסתברויות, כי מעשיו נעשו בשל הפרעה נפשית שקיים קשר סיבתי בינה לבין ביצוע העבירות. לגוף הטענה – טענת המשיבה היא כי המערער לא הציג תשתית ראייתית עובדתית להתגבשות תנאי סעיף 300א(א) לחוק. מומחה ההגנה, ד"ר זלצמן, העיד כי אינו יכול לקבוע אם המערער יכול או לא יכול היה להימנע מביצוע המעשים, ומחוות דעתו נעדרת התייחסות המערער לשני מעשי הרצח שבהם הורשע – על רקע הכחשתו הגורפת שביצע את המעשים. משלא הוכחה עוצמת ההגבלה במועד הקובע אין צורך לדון בקיומה של הפרעה נפשית חמורה, ברם למען שלמות התמונה נטען כי ד"ר זלצמן ביסס הבחנתו שלפיה המערער לוקה ב"מחלה פסיכוטית לא ספציפית" על הביזאריות שבמעשי המערער, אך זו אינה מוכיחה פגיעה ברצייה. לעומת זאת היה מקום לאמץ את קביעת מומחי המאשימה שלפיהם המערער סובל מהפרעת אישיות בעלת קווים דיסוציאליים, שאין דבר בינה לבין היכולת להימנע מביצוע המעשה.

נוכח האמור התבקשה דחיית הערעור על הכרעת הדין ועל חומרת העונש.

דיון והכרעה

חלק כללי

אקדים מסקנה לניתוח: לאחר שעיינתי בהודעת הערעור על צרופותיה, בחנתי את הכרעת הדין, ההחלטה לעניין הענישה המופחתת וגזר הדין ועיינתי בחומר הראיות הרב, נחה דעתי כי דין הערעור להידחות על כל חלקיו וכך אציע לחבריי שנקבע.

18. יריעת המחלוקת שהניח המערער, רחבה היא: היא נוגעת לכל אחד מן האישומים שבהם הורשע וכמעט לכל תג ותו בעובדות שנקבעו כתשתית להרשעתו בדין. ואולם, עיון מדוקדק בהודעת הערעור מלמד כי עיקרו הוא בקשת המערער כי נתערב בממצאי עובדה ומהימנות שקבעה הערכאה הדיונית. דומה שאין צריך לשוב ולשנות את שחזר ואמר בית משפט זה – "אין ערכאת הערעור נוטה להתערב בממצאים העובדתיים ובמצאי מהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים ויוצאי דופן בהם מוצאת ערכאת הערעור כי המסכת העובדתית אשר נקבעה על ידי הערכאה הדיונית אינה מתקבלת על הדעת ואינה מתיישבת עם חומר הראיות" (ע"פ 150/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (6.5.2010)). במהלך השנים נקבעו שלושה חריגים לכלל זה. החריג הראשון מתייחס למקרים שבהם הממצאים מתבססים על ראיות בכתב ולא על הופעת העדים, באופן שבו הערכאה הדיונית מאבדת את יתרונה על פני ערכאת הערעור; החריג השני מתייחס למקרים שבהם ממצאי הערכאה הדיונית

מתבססים על שיקולים שבהיגיון; והחריג השלישי עניינו במצבים שבהם נפלו טעויות מהותיות בהערכת המהימנות של העדויות על ידי הערכאה הדיונית (ע"פ 5622/08 משה נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (14.2.2016) (להלן: עניין משה); ע"פ 1160/09 אזולאי נ' מדינת ישראל, פסקה 55 (19.1.2009)). בפני המערער, המבקש להוכיח כי עניינו נכנס לאיזה מן החריגים האמורים, ניצבת אפוא משוכה גבוהה – ולדעתי אין הוא צולח אותה.

19. אומר כבר בראשית הדברים כי בחלקים מסוימים בהכרעת הדין נסמך בית המשפט המחוזי על הודאת המערער בפני מדוכב, שם קשר עצמו לאירועים השונים שיוחסו לו בכתב האישום. איני רואה צורך להציג את ההודאה בפני המדוכב לפרטיה. מבלי להכריע בדבר, עיון בתמלילי ההודאה מלמד כי אפשר שיש ממש בטענת המערער שלפיה נפלו פגמים שונים בהודאה זו (השוו ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נ' מדינת ישראל (22.6.2009)). ואולם כפי שטענה המשיבה, ממילא השימוש בהודאת המערער בפני המדוכב היה בגדר למעלה מן הצורך. להשקפתי קיימות ראיות מספיקות לביסוס ההרשעה בדין גם מבלי להידרש לה, והדיון בטענות בהקשר זה מתייתר אפוא.

20. אפנה עתה לדיון באישומים השונים. סדר הדיון יהא כאמור בהכרעת הדין של בית המשפט המחוזי. המערער אינו טוען לעניין התגבשות היסוד הנפשי בביצוע העבירות השונות שיוחסו לו ולפיכך יערך הדיון ביחס ליסוד העובדתי בלבד, תוך התייחסות לטיעוני המערער.

רצח ניקולאי

21. שורה ארוכה של ראיות קושרות את המערער לביצוע רצח זה. תחילה, ראיות פורנזיות ומוצגים:

(א) בביתו של המערער נתפסו פרטי לבוש שעליהם דם אדם. דגימת DNA שנלקחה מחולצה ומכנסיים שנמצאו במקום תאמה לפרופיל ה-DNA של המערער. דגימת DNA שנלקחה מאחת מנעליי המערער – נעליים אשר בעת תפיסתן מסר המערער כי הן היחידות שהוא נועל (5/ת) – תאמה את פרופיל ה-DNA של ניקולאי (3/ת). עוד נתפסו בבית סכין בתוך נדן ושלוש סכינים על השולחן במטבח. מהסכין ומהנדן שנתפסו (מוצג 15) הודגם DNA התואם לפרופיל ה-DNA של ניקולאי (3/ת).

(ב) טביעת נעל שנמצאה בזירה ליד ראשו של המנוח תואמת באופן אפשרי את הנעל השמאלית שנמצאה אצל המערער (ת/6). נראה שהיום אין מחלוקת על כך שמדובר בטביעת נעל של המערער.

(ג) בטלפון הנייד של המערער נמצא סרטון המתעד את גופתו של ניקולאי בזירת הרצח (ת/32). הסרטון צולם, לפי רישומי המכשיר, ביום 25.4.2007 שעה 08:45 (ת/9ה). אין מחלוקת כי סרטון קודם בזמן צולם על ידי המערער והוא נמחק.

22. בצד זאת, המערער קשר עצמו לרצח בהודאות שונות:

(א) מאור העיד כי המערער התקשר אליו ביום 25.4.2007 בשעות הבוקר המוקדמות (04:30-04:00) וביקש ממנו לבוא אליו במהירות כדי לומר לו משהו. מאור הגיע לביתו של המערער. המערער חיכה לו מחוץ לביתו, ואמר לו: "רצחתי עוד אחד". מיד לאחר מכן לקח המערער את מאור לזירת הרצח וסיפר לו כי ביצע את הרצח בשעה 03:30-03:00. בהמשך הלכו השניים לביתו של המערער, ושם הראה לו המערער את הסכין שבאמצעותה בוצע הרצח – סכין נחושת, ועליה דם (מוצג 15; ראו פרוטוקול הדיון, עמ' 47; עמ' 53-52; עמ' 57; נ/2, עמ' 23-21, עמ' 36). מאור אף הוביל את חוקרי המשטרה למקום הרצח (נ/3).

(ב) אביו של המערער העיד כי המערער אמר לו שרצח אדם (לדברי המערער לאב – שודד שנכנס לביתם) ואף לקח אותו לזירת הרצח והראה לו את גופתו של ניקולאי (פרוטוקול הדיון, עמ' 92-91; ת/31, ש' 10-2; ש' 53-51).

(ג) במהלך נסיעה משותפת עם החוקר מולדבנוב התוודה בפניו המערער כי ביצע שתי רציחות שעליהן הוא נחקר. בין היתר אמר המערער למולדבנוב: "אתה לא יודע איזה הנאה להכניס סכין בגוף האדם, הרגשתי כמו אלוהים" (ת/23).

(ד) הסייר ראש, אשר שמר על המערער במהלך מעצרו, תיאר כי המערער אמר לו (ת/54): "[...] אני יודע שאני הולך לשבת 20 שנה. אני [ראש – ע' פ'] אמרתי לו שיש אנשים בכלא שמוציאים תארים, אז הוא [המערער – ע' פ'] אמר שיודע שייצא דפוק ולא אלמד כלום ואז אני אחזור לדצוח" (ההדגשה הוספה – ע' פ').

לפנינו אפוא מצבור רחב של ראיות נסיבתיות ואחרות המלמדות כי המערער הוא שרצח את ניקולאי: בביתו נתפסה הסכין ששימשה לרצח, ועליה דם

המנוח; דמו של ניקולאי נמצא על נעל המערער; המערער הסריט את גופת המנוח; הוא הודה לא פעם, בפני כמה אנשים, בכך שרצח אותו; ובא כוחו הודה בכך שריסק את ראשו של ניקולאי (עיקרי טיעון המערער, עמ' 40. לטענתו המערער עשה כן לאחר מות המנוח).

23. בעניין רצח ניקולאי גרסת המערער, בלבושה העדכני, היא בתמצית זו: המערער לא היה זה שרצח את ניקולאי. הוא הגיע למקום ומצא שם את גופתו, ואף צילם אותה במכשיר הטלפון הנייד שלו. לעניין הסכין – אין זה ברור לחלוטין אם המערער ממשיך לטעון, כפי שטען בבית המשפט המחוזי, כי מצאה במקום ונטלה לביתו, או שמא שב לביתו, נטל סכין שהייתה ברשותו וטבל אותה בדם המנוח. מכל מקום, נטען כי יחד עם כל אלה ניפץ המערער על ראשו של ניקולאי בלוק אבן – אך זאת, כאמור, לאחר מותו.

24. גרסה זו סותרת לחלוטין את הדברים שמסר המערער בראשית חקירותיו במשטרה. בתחילה הציג המערער גרסת אליבי, שלפיה במועדים הרלוונטיים שהה בביתו (ת/14א, עמ' 5-8). גם כאשר נשאל ישירות על האירוע הקפיד המערער לשלול כל קשר אליו ואף מסר כי הדם שנמצא על נעלו שייך לחתולים שהרג שבוע קודם לכן (ת/15: [הדם]) "של חתולים שהרגתי מאחורי הבית שלי ואפשר לשאול את אמא שלי אבל אני לא רצחתי אף בן אדם". רק בחקירתו הרביעית (ת/16) קשר עצמו המערער לזירת האירוע, ושם נשמעה לראשונה גרסתו על מציאה אקראית של גופה במקום. בחקירה זו גרסתו הייתה כי הגופה "שכבה על הבטן"; כי הוא הפך אותה והסריט אותה במכשיר הטלפון הנייד שלו כדי "להראות לאנשים באינטרנט איך נראה מוות, איך נראה בן אדם מת"; וכי הוא לא בעט בה, פגע בה או זרק עליה אבנים. עוד סיפר המערער כי מצא במקום שתי סכינים שאותן לקח לביתו.

25. הסבר המערער כאילו נמנע מלמסור את גרסתו הנוכחית בשל הבושה שחש מכך שהתעלל בגופתו של ניקולאי – אינו משכנע. לא מתקבל על הדעת כי המערער – אשר נחקר תחת אזהרה כחשוד ברצח ניקולאי – העדיף לסבך עצמו באופן אפשרי ברצח עצמו חרף הודאה בדבר שחומרתו פחותה בהרבה (התעללות בגופה). דומה שהסבר לכבישת העדות נעוץ בניתוח חקירותיו של המערער. כפי שקבע גם בית המשפט המחוזי, ניתוח זה מלמד כי המערער השמיע גרסה מתפתחת שהתאימה עצמה לתמורות בחקירה: רק בחקירתו השלישית (ת/15), שבה הוחשד רשמית בהמתת ניקולאי, סיפק המערער הסבר לכתמי הדם שנמצאו בבגדיו; ורק בחקירה הרביעית (ת/16), כשהתבררו לחוקריו תוצאות בדיקות ה-DNA וטביעת הנעל ונתפס הסרטון

שבו מופיעה גופתו של ניקולאי – שינה המערער את טעמו ומסר את גרסתו החדשה שעיקריה הובאו מעלה.

26. לתשומת לב מיוחדת ראוייה גרסתו של המערער בעניין ראייה בעלת משקל רב, והיא הסכין שנתפסה בכליו. שתי גרסאות המערער בהקשר זה – כאילו מצא את הסכין בזירה; ולחלופין, כאילו נטל את הסכין מביתו והביאה אך כדי לטבלה בדם המנוח – אינן אמינות. אשר לגרסה שלפיה הסכין נמצאה על ידי המערער בזירה, הרי שזו נסתרה במישרין בעדותו של מאור, אשר אישר במשטרה כי ראה את הסכין שעליה דמו של ניקולאי בבית המערער לפני הרצח (ת/31: "חוקר: האם זה ודאי שראית את הסכין אצל [המערער] לפני הרצח, בחדר? מאור: זה ודאי, פלוס מינוס קצת לפני פסח [קודם לרצח – ע' פ'"] ראו שם, גיליון 2, ש' 25-27). גרסתו המעודכנת של המערער, שלפיה הסכין הייתה ברשותו קודם לרצח והוא מצא להביאה לזירה ולטבלה בדם המנוח – היא גרסה פנטסטית, דמיונית ממש, השונה מגרסאותיו הקודמות. ממילא לא הובאה כל ראייה לתמוך בה. כידוע, הסבר חלופי המוצע על ידי נאשם לתזה מפלילה שהציגה התביעה צריך להיות כזה שאינו הסבר בעלמא, מאולץ או תיאורטי (ע"פ 5546/14 דנקנר נ' מדינת ישראל, פסקה 14 לחוות דעתי (29.12.2015)). לא כך הוא ההסבר שלפנינו.

27. לראיות הנסיבתיות מצטרפות כאמור הודאותיו של המערער. לדעתי, גרסתו האחרונה של המערער אינה גורעת ממשקלן של ההודאות השונות שמסר. המערער אמנם מנסה לשכנע כי מקור ההודאות בדברי התרברבות ("בשביל הפוזה שיתפסו ממני כמו גבר": ת/20, גיליון 1 ש' 12-13), אך אין בכך ממש. אם אכן דובר בהתרברבות – כיצד ידע מאור לפרט על אודות פרטים מוכמנים ששמע מפיו של המערער? מאור מסר כי המערער אמר לו כי פגש בניקולאי כשהיה עוד בחיים ולמד ממנו פרטים על חייו ומצבו האישי. המערער אמר למאור כי הם – המערער וניקולאי – דיברו ביניהם, וכי ניקולאי אמר לו כי אשתו העיפה אותו מהבית והילדים כבר לא רוצים אותו (נ/2, עמ' 15; פרוטוקול הדיון, עמ' 59). מצבו האישי של ניקולאי, כמתואר על ידי מאור, אושר באמרת בנו (ת/63). אין מדובר בפרטים שאינם ייחודיים, כטענת המערער, אלא בהוכחה ברורה לכך שהדברים שנאמרו למאור – אמת הם. גם את הסבריו האחרים של המערער להודאותיו השונות, כמובא מעלה, אין לקבל. הסברים אלה שונים מאלה שסיפק בבית המשפט המחוזי (שם אמר שאין הוא זוכר את הסייר ראש או את השיחה עמו (פרוטוקול הדיון, עמ' 338; עמ' 344); וגרס כי לא התוודה על הרציחות בפני מולדבנוב אלא דיבר על קטע מן הסרט "שתיקת הכבשים" – גרסה שנדחתה בצורה משכנעת על ידי בית המשפט המחוזי (הכרעת הדין, עמ' 20-21)).

28. לבסוף, את גרסתו של המערער שלפיה מצא את הגופה לאחר שניקולאי הומת שולל הסרטון הקודם שצולם בטלפון הנייד שלו. זהו ההסבר לכך: פרופ' היס הגיע לערוך בדיקה ראשונית של הגופה בזירת הרצח ביום 26.4.2007 בשעות הבוקר (ת/2; ת/2ב). לפי עדותו, שעת המוות של המנוח הייתה לכל היותר ("הגבול העליון") 48 שעות עובר לבדיקתו (פרוטוקול הדיון, עמ' 178). כלומר, המתתו של ניקולאי התרחשה בטווח שבין יום 24.4.2007 בשעות הבוקר ליום 25.4.2007 שעה 08:45. הסרטון שנתפס במכשיר הטלפון הנייד של המערער, ובו מתועדת גופתו של ניקולאי, צולם כאמור ביום 25.4.2007 שעה 08:45. אין מחלוקת בין הצדדים על כך שסרטון אחר, "הסרטון הקודם", תיעד גם הוא את גופתו של ניקולאי – והוא נמחק (הכרעת הדין, עמ' 24). לפי עדות מאור, אשר צפה בסרטון הקודם, נראה בו ראש הגופה בשעות הלילה (פרוטוקול הדיון, עמ' 57-58; נ/2, עמ' 19; עמ' 31). מכאן ניתן להסיק כי הסרטון שנמחק צולם בלילה שבין יום 24.4.2007 ליום 25.4.2007 (ולא בלילה שקדם לו, בנתון ל"גבול העליון" שעליו עמד פרופ' היס). סרטון זה צולם אפוא סמוך לשעה המשוערת של הרצח, ושעת צילומו עולה בקנה אחד עם גרסת מאור שלפיה סיפר לו המערער כי ביצע את הרצח בשעה 03:00-03:30 אותו לילה (נ/2, עמ' 14).

29. מן המקובץ עולה כי המערער לא הצליח לבסס גרסה המקימה ספק סביר באשמתו. בנסיבות אלו שוכנעתי כי בדין הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער באישום זה.

דקירת אלכסנדר

30. הרשעתו של המערער באישום זה מבוססת על אמירותיו השונות של המערער, בפני מאור ובפני אביו, שבהן הודה בביצוע הדקירה:

(א) המערער הודה בפני מאור בדקירת אדם בבטנו (פרוטוקול הדיון, עמ' 50; נ/3, עמ' 11-12).

(ב) המערער הראה למאור את זירת האירוע במסגרת "סיור" שערך, שבמהלכו הציג למאור היכן "דקר איש בבטן" והיכן רצח "מישהו בדקירה בצוואר" (ראו תשובתו החיובית של מאור לשאלה שהופנתה אליו: פרוטוקול הדיון, עמ' 52).

(ג) מאור הצביע בפני חוקרי המשטרה על מקום הדקירה שהראה לו המערער – ברחוב פינסקר בפתח תקווה (ת/44) – מקום התואם את הזירה שבה נדקר אלכסנדר.

(ד) המערער הודה בפני אביו כי דקר אדם בבטנו, וזאת באותו מועד שבו סיפר לו כי רצח את ניקולאי (ת/34א, ש' 60-62; ת/34ב, עמ' 24; פרוטוקול הדיון, עמ' 117; עמ' 293; הכרעת הדין, עמ' 37).

המערער עצמו אישר עיקרם של דברים אלה בעדותו בבית המשפט (פרוטוקול הדיון, עמ' 287; עמ' 293; עמ' 317).

31. כל אלה מסבכים את המערער באירוע דקירת אלכסנדר ומבססים היטב את אשמתו. גרסתו לאמור – אינה משנה ממסקנה זו. המערער אינו כופר בכך שהודה בדקירה בפני מאור, כמו גם בכך שהוביל אותו לזירות שני האירועים – דקירת אלכסנדר ורצח ולדימיר, ואף אינו מכחיש כי ציין בפני אביו כי דקר אדם. טענתו של המערער היא כי הודאתו בפני מאור נבעה ממצבו הנפשי באותה עת, כדי להתקבל לחוג החברים של מאור ועקב רצונו להרשימו. ממילא, כך המערער, הדברים שאמר למאור אינם מתיישבים עם הממצאים לעניין הדקירה. בדומה, המערער גורס כי הודה בדקירה בפני האב אך מחמת "התרברבות". הסברים אלה אינם משכנעים.

32. כאמור בהכרעת הדין, המערער הכחיש בתחילה כי הודה בפני מאור בדקירה (ת/16, גיליון 4, ש' 10-14). רק לאחר מכן גרס כי עשה כן כדי להרשים את מאור ואת חוג החברים שעמם הסתובב ושאליו ביקש להתקבל; וכדי להפחיד את אביו, שהיה שתיין ואלים (פרוטוקול הדיון, עמ' 288; עמ' 292). כידוע, הכלל החל לעניינה של עדות כבושה הוא כי "ערכה ומשקלה הראייתי של זו מועטים בשל החשד המתעורר באופן טבעי באשר לאמיתותה" (ע"פ 1645/08 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (3.9.2009); ראו גם ע"פ 5386/05 אלחורטי נ' מדינת ישראל, פסקה ו(2) (18.5.2006); ע"פ 677/84 תד נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(4) 33, 45 (1987)), ובפני המערער לא היה הסבר מניח את הדעת לטעמים שבעטיים כבש עדותו. לכך יש להוסיף כי גרסת המערער אין בה כדי להסביר כיצד ידע המערער פרטים מוכמנים על אודות דקירת אלכסנדר. אלכסנדר נדקר (בבטנו) ברחוב פינסקר (ראו עדותו: פרוטוקול הדיון, עמ' 258). לאחר שנדקר הלך לבית דודתו שנמצא גם הוא ברחוב – במרחק של כ-100-200 מטר, להערכתו, ממקום הדקירה. הוא הגיע למעלית ושם איבד את הכרתו (פרוטוקול הדיון, עמ' 256; ת/59). כפי שאפרט להלן, המערער ידע היכן אלכסנדר נדקר; ידע כי אלכסנדר לא נותר במקום הדקירה אלא הלך למקום אחר (בית דודתו) בעודו מדמם; וידע היכן הוא פונה באמבולנס.

33. מאור העיד כי למד מהמערער כי הדקירה התרחשה ברחוב פינסקר, ובחקירתו (3/נ) זיהה את המקום שעליו הצביע המערער כמקום הדקירה. מאור הוסיף ומסר כי המערער ציין באוזניו שהנדקר, אלכסנדר, "הלך ברחוב מדמם [...] והגיע אמבולנס" (פרוטוקול הדיון, עמ' 50). פרט מידע זה, "שביל טיפות הדם" (כהגדרת בית המשפט המחוזי) שנוצר כתוצאה מהליכתו של אלכסנדר ממקום הדקירה, הוזכר גם על ידי המערער בחקירתו הראשית, שם תיאר כי ראה כתמי דם על המדרכה ומשטרה חולפת, הלך בעקבות הדם והגיע למקום שבו פגש את בני משפחתו של אלכסנדר (פרוטוקול הדיון, עמ' 287). במשטרה סיפר המערער כי ביום הדקירה יצא לטייל עם כלבתו בסביבות השעה 21:00 או 22:00. שם היו שוטרים שאמרו לו: "תזוז מפה, מישהו נדקר פה", והוא חזר הביתה (ת/18ג, עמ' 41; ת/18, ש' 55-57). בחקירתו (ת/19) אישר המערער כי ראה כי לוקחים את אלכסנדר באמבולנס קרוב לבניין חדש ברחוב פינסקר. המערער הוסיף כי משפחתו של הנדקר, שהייתה לידו, אמרה לו כי הנדקר נדקר בבטנו; והוא עצמו ראה את הנדקר תופס את הבטן כשהוציאו אותו על עגלת האמבולנס (שם, ש' 14-18). גם בחקירתו הנוספת (ת/20) עמד המערער על כך שהיה עד לפינויו של אלכסנדר באמבולנס (גיליון 2, ש' 3-4). מחקירותיו של המערער במשטרה עולה אפוא הטענה כי המערער לא היה עד לאירוע הדקירה אלא לפינויו של אלכסנדר באמבולנס, פינוי שהתבצע ליד בנין חדש ברחוב פינסקר, שם גם פגש את בני משפחתו. ואולם, המערער לא תיאר בחקירתו במשטרה את "שביל טיפות הדם" שיצרה הדקירה. הטענה כי הבחין בכתמי הדם על המדרכה באה לעולם רק לאחר שהסתבר למערער כי מאור הזכיר פרט מידע זה, שאז נוצר הצורך להבהיר מניין נודע למערער פרט מוכמן. ועוד, כאמור בהכרעת הדין – המערער לא טרח לנסות ולבסס את טענתו על שיחה שקיים לכאורה עם בני משפחתו של אלכסנדר (הכרעת הדין, עמ' 39-40).

34. יצוין כי המערער טען כי מאור לא ידע להצביע על המקום המדויק שבו התרחשה הדקירה, אך לדעתי אין בטענה זו ממש. ראשית, המערער עצמו אישר כי הראה למאור את מקום הדקירה (פרוטוקול הדיון, עמ' 287); שנית, לפי קביעת בית המשפט המחוזי, שהתבססה בין היתר על דו"ח פעולה והובלה והצבעה (ת/44), מאור הצביע באופן מדויק על מיקום הדקירה (הכרעת הדין, עמ' 36). חיזוק לכך שההודאה שהשמיע המערער בפני חברו מאור היא הודאת אמת נעוץ בהודאה נוספת שהשמיע בפני אביו, שגם לו אמר כי דקר אדם בבטנו (ת/34א, ש' 60-62; ת/34ב, עמ' 24). עיקר טענת המערער בעניין הודאה זו היא כי לפי דברי האב, בנו (המערער) אמר לו כי הדקירה התרחשה ליד פאב, ברם דקירת אלכסנדר לא הייתה קרובה לכל פאב. בכך יש, כך המערער, כדי לחזק את טענתו שלפיה התרכב באוזני אביו ונטל אחריות למעשים לא לו. ואולם, כפי שציין בית המשפט המחוזי, בחקירותיו או בעדותו בבית המשפט

לא אמר המערער כי הדקירה שאת תוצאותיה ראה, ושבה לא היה מעורב לפי טענתו, אירעה ליד פאב (כשם שלכאורה אמר לאביו, וכשם שהיה מתבקש שהיה המערער אומר לחוקריו לו אכן קשר עצמו לאירועים שבהם לא היה לו חלק). ייתכן שמקור ה"קצר בתקשורת" בין האב לבן בנקודת ציון אחרת שנתן המערער לעניין מיקום הדקירה – "פארק" ולא "פאב" (ת/ד, עמ' 60; הכרעת הדין, עמ' 38).

35. המערער ניסה לתרץ את ידיעת הפרטים המוכמנים הקשורים בדקירת אלכסנדר באומרו כי "לגבי כל שלושת המקרים שמאשימים" (הכוונה היא לדקירת אלכסנדר; רצח ולדימיר; ורצח ניקולאי. פרוטוקול הדיון, עמ' 288) קרא מידע במרשתת (אינטרנט) – הן באתרים גלויים, הן באתרים סודיים שאליהם פרץ. ואולם, בית המשפט המחוזי ציין כי המערער לא הציג את האתרים שמהם שאב את המידע; לא הצביע על שם התוכנה הפורצת, כביכול; והסבריו בנוגע למהלכיו בעולם האינטרנטי היו "מבולבלים ולא אמינים" (הכרעת הדין, עמ' 39). המסקנה שלמד בית המשפט המחוזי מכל אלה – והמקובלת גם עליי – היא כי ההודאות שהשמיע המערער בפני מאור ובפני אביו הודאות אמת הן.

"החשוד החלופי" – סרגיי

36. טענה נוספת שהשמיע המערער היא כי אדם אחר הוא שאחראי לדקירת אלכסנדר ולרצח ולדימיר. אדם זה הוא אותו אחד, סרגיי גבוודצקי, אשר שוחח במעצר שבו היה נתון עם מדובב. בשיחה זו, כך טענת המערער, קשר עצמו סרגיי לדקירת אלכסנדר ולרצח ולדימיר – ודי בכך כדי להקים ספק סביר בדבר אשמת המערער. כבית המשפט המחוזי אף אני לא ראיתי לקבל טענה זו. ראשית יאמר כי בית המשפט המחוזי עמד על כך שבמהלך שמיעת הראיות תחם המערער את הדיון בעניין סרגיי לאישום השני בלבד (היינו, לרצח ולדימיר), ומשכך הניסיון לבסס קו הגנה הנסמך על סרגיי בעניין דקירת אלכסנדר חורג מחזית המריבה שהוצגה בהקשר זה (הכרעת הדין, עמ' 41). למעלה מן הצורך אעיר כי גם לאחר שעיינתי בהצגת הדברים המפורטת של המערער בעניין שיחתו של סרגיי עם המדובב לא ראיתי לשנות ממסקנתי. כפי שציין גם בית המשפט המחוזי, סרגיי מסר למדובב פרטים שונים שאינם מתיישבים כל עיקר עם עובדותיו המוסכמות של האישום הראשון, ובראשם זירת האירוע. כזכור, אלכסנדר נדקר ברחוב פינסקר, בעוד שלפי דברי סרגיי למדובב האדם שדקר נדקר סמוך לשני פאבים המצויים ברחוב גוטמן. סרגיי לא ציין כי דקר, לכאורה, את קורבנו בבטנו; וגם לא הזכיר את "שביל טיפות הדם" שאפיין את דקירת אלכסנדר – פרט שאינו נתון במחלוקת בין הצדדים (ראו הכרעת הדין, עמ' 41-42). סרגיי אף מסר פרט מידע שאינו

תואם לא את דקירת ולדימיר ולא את רצח אלכסנדר, שלפיו קורבנו נדקר בליבו: "בן אדם קם ותקועה לו סכין מזה, עשה כמה צעדים ונפל. הגיע אמבולנס, זה וזה, הסכין פגעה בלב" (נ/ט"ז, עמ' 26); ובהמשך: "הוא תקר [ככל הנראה צריך להיות 'דקר' – ע' פ'] אותו עם סכין בלב [...] קיבל סכין בלב והרג בן אדם... אחרי זה הרג את הבן אדם עם אגרופים" (שם, בעמ' 27).

נותרנו אפוא עם אמירות כלליות מצד סרגיי למדובב – אכן, כטענת המשיבה, "סיפור סתמי, נטול זמן, מיקום והקשר" – שאין שום חוט ברור המקשר בינן לבין דקירתו של אלכסנדר. בנסיבות אלו איני סבור כי יש בכך כדי לטעת ספק סביר באשמת המערער.

37. הנה כי כן, המערער הודה בפני חברו מאור ובפני אביו בדקירת אדם, ואף לקח את מאור לזירת אירוע הדקירה. המערער ידע פרטים מוכמנים על אודות הדקירה, ולא הצליח לספק הסבר מניח את הדעת לעניין מקור ידיעתו. לאחר שבחנתי את גרסתו דעתי שוכנעתי כי דין הערעור בראש טיעון זה – להידחות.

רצח ולדימיר

38. כעולה מדו"חות הפעולה והביקור בזירת הרצח ומחוות דעתו של ד"ר זייצב, שביצע את הנתיחה לאחר המוות, רצח ולדימיר אירע ברחוב פינסקר פינת רחוב מרכוס, צמוד ל"אולמי חן" (ת/10). במקום טלפון ציבורי, ספסל ישיבה ועץ. העץ צמוד לתא הטלפון והספסל מרוחק יותר. המוות נגרם כתוצאה מפצע דקירה בצוואר, מימין, באמצעות חפץ מושחז דוגמת להב של סכין (ת/10א; ת/65; ת/12). הרשעתו של המערער ברצח ולדימיר נשענת על האדנים הבאים:

(א) עדותה של עדת הראיה, לריסה (עת/15). לריסה, המתגוררת ברחוב פינסקר פינת רחוב מרכוס, יצאה לטייל עם כלבה בליל הרצח. בתחילת הטיול, בשעה 21:15 לערך, הבחינה לריסה באדם שיכור מחבק עץ גדול ומפטפט עם עצמו. לריסה שבה והבחינה בו גם בשעה 21:45, בשובה מן הטיול. כעבור זמן מסוים שמעה את שכנתה צועקת (ברוסית): "[...] עזבי אותו, הנה הוא ברח, יש לו סכין". בעקבות הצעקה פתחה את חלון חדר השינה שמשקיף לרחוב פינסקר, שם ראתה בחור צעיר לבוש בגדים כהים החובש כובע או כובע גרב בורח מהר (פרוטוקול הדיון, עמ' 212-214). לריסה ירדה למטה וראתה את השיכור "על הברכיים", ושמה לב כי הוא נפצע בצוואר, מאחור (פרוטוקול הדיון, עמ' 215-221).

(ב) אמרות המערער בפני אנשים שונים שבהן התוודה, בצורה כזו או אחרת, על הרצח:

- המערער סיפר למאור כי רצח אדם ברחוב פינסקר; דקר אותו בצוואר; והנרצח "היה על הברכיים" (פרוטוקול הדיון, עמ' 49-50; עמ' 67).

- המערער הראה למאור את המקום שבו רצח את ולדימיר (ראו תשובתו החיובית של מאור לשאלה שהופנתה אליו: פרוטוקול הדיון, עמ' 52).

- מאור הצביע בפני חוקרי המשטרה על מקום הרצח. מאור אמר כי המערער הוביל אותו למקום, הצביע על תא הטלפון הציבורי ומסר לו כי הוא דקר את המנוח בצוואר, ואז היה המנוח על ברכיו (נ/3, עמ' 5-6; ת/44).

- המערער הודה בפני אביו כי רצח אדם ברחוב פינסקר. בנסיעה עם החוקר מולדבנוב מסר האב פרטים נוספים: לדבריו, המערער סיפר לו כי אחרי רצח ניקולאי "רצח עוד שני אנשים ואחד מהם ברח' פינסקר זה גבר בן ה-68, שסלבה [המערער – ע' פ'] רצח אותו ע"י דקירת סכין בצוואר" (ת/39). האב אישר כי מסר פרטים אלה בנסיעה עם מולדבנוב (פרוטוקול הדיון, עמ' 101).

המערער עצמו אישר בעדותו בבית המשפט כי אכן התוודה שרצח את ולדימיר בפני מאור (פרוטוקול הדיון, עמ' 316-317) ובפני אביו (פרוטוקול הדיון, עמ' 320), ואף אישר כי לקח את מאור והראה לו את המקום המדויק שבו אירע הרצח (פרוטוקול הדיון, עמ' 306; עמ' 308).

(ג) בדל סיגריה שאותר בזירת הרצח ושעליו נמצא DNA בפרופיל התואם לזה של המערער (ת/3; ת/11).

39. גרסת המערער בעניין מעורבותו ברצח ולדימיר ידעה תהפוכות ככל שהתפתחה החקירה: בתחילה (ת/18) טען המערער כי בליל הרצח לא יצא מביתו, אלא ישן או גלש במרשתת (ש' 3; 32; ראו גם ת/18ד, עמ' 37). המערער אף הוסיף בחקירתו הבאה כי בלילה הוא לא מגיע לרחוב פינסקר "אף פעם", וביום – "אולי פעם בשבועיים" (ת/19, ש' 24-39). לדברי המערער, שמע על רצח ולדימיר וקרא על אודותיו באתר "נענע" (ת/18, ש' 7-8; ש' 26; ש' 29-30; ת/18ד, עמ' 37). באתר נמסר כי הרצח

בוצע ברחוב פינסקר, וכי המכה שקיבל הנרצח הייתה "באזור הצוואר" (ת/18, ש' 24-12). המערער שלל את האפשרות שקרא על הרצח באתרים נוספים (ת/18ד, עמ' 40-39). דא עקא, הודאות המערער בפני מאור ואביו כללו פרטים מוכמנים רבים שהיו יכולים להיות ידועים רק לזה אשר ביצע את הרצח, ואין הם נזכרים בדיווח שהופיע באתר "נענע". כך, לא ניתן ללמוד מן הדיווח כי כלי הרצח היה סכין; כי מדובר בדקירה אחת, בצוואר; כי הנדקר נפל על ברכיו; ולמעלה מכל אלה – מהו המיקום המדויק שבו התרחש הרצח (הכרעת הדין, עמ' 46).

40. גם בעניין אישום זה הציע המערער הסברים שונים לאופן שבו ידע להצביע על פרטים מוכמנים. כיצד ידע על מיקום זירת הרצח? כאמור, טענתו הראשונית הייתה כי קרא על הרצח באתר "נענע", ברם משהחלו החוקרים לעמת את המערער עם ממצאי החקירה – למשל, עם העובדה שמאור מסר כי המערער הצביע בפניו על מקום הרצח, אף שזה כאמור לא הוזכר באתר "נענע" – שינה המערער את גרסתו. ואלה היו חילופי הדברים:

"חוקר: בנענע לא כתוב איפה זה היה. לא כתוב אולמי חן [זירת הרצח – ע' פ']
 נחקר: כתוב, פינסקר.
 חוקר: פינסקר. פינסקר זה ארוך. אמרת, אתה בעצמך אמרת.
 נחקר: אז, אז... אז... ש... אולי אני הראיתי לו [למאור – ע' פ'] כמו שאתה אומר אז אולי אז זכרתי את זה. כי זה היה באותו יום או יום אחרי או שבוע אחרי או חצי שנה אחרי... אני לא זוכר את זה.
 חוקר: אבל אתה נודע לך על הרצח רק מהאינטרנט.
 נחקר: נו?
 חוקר: אתה לא יכול לדעת על כל רחוב פינסקר איפה זה קרה... ה... ה... איך הראיתי לו בדיוק את אולמי חן.
 נחקר: כי היה שמה את ה... גלגולי ה... נייר של המשטרה [...]
 חוקר: ...מתי? מתי? הגלגולי נייר האלה אחרי, שעה אחרי הרצח כבר לא היו שם [...] אז תסביר לי אתה עכשיו איך אמרת לו בדיוק איפה זה קרה?
 ניקר: לא יודע. לא יודע איך להסביר לך את זה [...] אני לא זוכר" (ת/18ד, עמ' 52).

בחקירה נוספת סיפק המערער הסבר אחר לכך שידע היכן בדיוק אירע הרצח – והסברו הוא שלמחרת הרצח הגיע למקום, ראה חול על הרצפה ועל הכביש וכך הבין ששם אירע הרצח, שכן ראה סרטון באינטרנט וממנו למד כי "בכל מקום שיש רצח ויש דם מכסים את זה בחול" (ת/19, ש' 90-96).

הסברים אלה אינם מתיישבים עם חומר הראיות, שכן כאמור מעלה באתר "נענע" לא נזכרה זירת הרצח, ובמועד שבו לכאורה הגיע המערער לזירה – זו כבר נוקתה ופונתה (ת/10; הכרעת הדין, עמ' 48).

ועוד: כפי שמסרה עדת הראיה לריסה, לאחר הרצח נפל ולדימיר על ברכיו. המערער ידע לומר זאת למאור (כאמור מעלה, הוא אינו כופר בכך שהדברים נאמרו). בחקירותיו במשטרה תחילה לא ידע תחילה להסביר זאת (ת/18ד, עמ' 75), ובהמשך גרס כי ניחש עובדה זו (ת/19, עמ' 119-120). טענתו בערעור שלפיה מדובר בפרט מידע שהוא "כמעט טריוויאלי" – אינה מקובלת עליי.

41. המערער ביקש ליישב סתירות אלו בבית המשפט על ידי הפנייה לאתרים נוספים שהם פורסמו ידיעות על אודות הרצח (נ/1) – וזאת אף שכאמור, בחקירותיו במשטרה הכחיש כי קרא ידיעות נוספות על הרצח באתרים אחרים. אלא שכפי שקבע בית המשפט המחוזי, פרסומים אלה אינם כוללים את הפרטים המוכמנים שמסר – כגון מיקום הרצח, נפילת המנוח על ברכיו והעובדה שהנרצח נדקר דקירה אחת בצווארו (הכרעת הדין, עמ' 48-49). ניסיונותיו של המערער לטעון כי "פרץ" לאתרים שונים וכך שאב את המידע – לא היו אמינים, כמתואר לעיל.

42. עוד בנמצא, כאמור, בדל הסיגריה שעליו ה-DNA של המערער, שאותר בסמיכות לספסל שמוצב בזירת הרצח (ת/11). גרסת המערער לעניין זה היא כי המקום קרוב לביתו ושם הוא נהג לטייל עם כלבו, ועל כן אין מדובר בראייה מכרעת. המשיבה אף היא לא טוענת כי מדובר בראיה הקושרת באופן ודאי את המערער לרצח ולדימיר, אך עמדתה היא שמכיוון שהמערער ניסה להרחיק עצמו בטענות כוזבות מזירת האירוע – מדובר בראיה מחזקת. טענה זו נראית לי במקומה. כאמור מעלה, המערער טען כי אינו מבקר באופן תדיר ברחוב פינסקר. כשנשאל מפורשת כיצד הגיע בדל הסיגריה ליד גופת המנוח, השיב: "לא יודע איך זה הגיע לשם", ואף העלה את האפשרות שהמשטרה סתם מנסה לסבך אותו (ת/19, ש' 107-109). למעשה, גרסת הקרבה למקום המגורים והטיול עם הכלב הועלתה רק על ידי בא כוחו של המערער, בסיכומיו (הכרעת הדין, עמ' 55). משהמערער עצמו לא סיפק הסבר משכנע להימצאות בדל הסיגריה במקום, ועל רקע התנהלותו המפלילה בחקירה, לדעתי בצדק יוחס משקל מחזק לראיה זו (השוו ע"פ 1888/02 מדינת ישראל נ' מקדאד, פ"ד נו(5) 221 (2002)).

לצד כל אלה – המערער התוודה כי ביצע שתי רציחות בפני החוקר מולדבנוב ואף מסר ראשית הודיה לסייר ראש, כמפורט לעיל בפרק הדן ברצח ניקולאי. כוחן הראייתי של אלו שוקל לחובת המערער גם ביחס לאישום זה.

43. על רקע מכלול ראייתי זה אין בידי לקבל את ההסברים החוזרים של המערער לטעם שבגיננו הודה ברצח בפני מאור ובפני אביו (ונזכיר כי למאור אמר המערער: "רצחתי עוד אחד", ללמדך על מספר הנרצחים שמצאו את מותם תחת ידיו). אף לא מצאתי ממש בטענתו כאילו עולות סתירות מדברי מאור, שיש בהן כדי ללמד על כך שדובר בהודאת שווא – בהינתן שבא כוחו הצהיר כי הוא מאמין לחלוטין לגרסתו של מאור (פרוטוקול הדיון, עמ' 69; להרחבה בעניין זה ראו הכרעת הדין, עמ' 50-51).

"החשוד החלופי" – סרגיי

44. כפי שצינתי קודם לכן, המערער מפנה את חיציו לעבר אחר, סרגיי, שהוא לפי טענתו האחראי לדקירת אלכסנדר ולרצח ולדימיר. גם בעניין רצח ולדימיר אין בידי לקבל את קו הטיעון האמור. עיקרם של הדברים שעליהם עמדתי קודם לכן יפה גם ביחס לאישום זה, ולא אחזור. בפרט לענייננו אציין כי פרט לחוסר ההתאמה הכללי בין סיפורו של סרגיי לבין דקירת אלכסנדר ורצח ולדימיר (כזכור, הלה דיבר על דקירה בלב), שח סרגיי על אירוע (שמא מדובר באותה דקירה בלב שמא באירוע אחר – אין זה ברור) – שבו היו מעורבים יחדיו הוא ושני חברים נוספים. סרגיי מספר אפוא על אירוע שבו חברו שלושה לביצוע – באופן שאינו עולה בקנה אחד עם עדותה של לריסה אשר הבחינה ברוצח אחד הנמלט מן הזירה. אף הפאבים שלכאורה לידם התרחש האירוע שמתאר סרגיי אינם קרובים לזירת רצח ולדימיר (הכרעת הדין, עמ' 55-56).

סיכומו של עניין זה: גרסת המערער אינה אמינה ואין היא מתיישבת עם הראיות השונות. בנסיבות אלו אציע כי יידחה הערעור גם על הרשעתו ברצח ולדימיר.

התעללות בבעלי חיים

45. המערער הודה כאמור בהרג החתולים, אך גרס כי המית עשרות חתולים בלבד – ולא מאות כפי שיוחס לו בכתב האישום (וזאת אף שבחירתו במשטרה ציין כי הרג כ- 500 חתולים: ת/14א, עמ' 4). בית המשפט המחוזי היה ער לקיומה של מחלוקת בעניין מספר החתולים שהומתו על ידי המערער, והרשיע אותו בהריגת "מאות/עשרות חתולים". בהכרעת הדין הותיר בית את המשפט המחוזי את "המחלוקת בדבר היקף

הטבח" לגזר הדין, תוך שנקבע כי "כך או כך מדובר בריבוי מקרים. מכאן מתחייבת הרשעתו בעבירה זו". ברם בגזר הדין אין התייחסות לכך, ומשכך שאלת מספר החתולים שאותם הרג המערער נותרה ללא מענה מפורש.

46. עתה מבקש המערער בערעורו לקבוע – בהיעדר ראיה חיצונית לעניין מספר החתולים לבד מדבריו במשטרה – כי גרם למותם של עשרות חתולים בלבד. משהנושא לא הוכרע בערכאה המבררת, בהיעדר תשובה של ממש מטעם המשיבה לעניין זה בעיקרי הטיעון מטעמה ומן הטעם שספק במשפט הפלילי פועל תמיד לטובת הנאשם – יורשע המערער באישום זה בהריגת עשרות חתולים.

הערעור על הכרעת הדין – סיכום

47. סיימנו את דרכנו ביחס לערעור על הכרעת הדין. מצאנו כי בדין הורשע המערער ברצח ניקולאי; בדקירת אלכסנדר; וברצח ולדימיר. העמדנו את מספר החתולים שהומתו על ידו על עשרות. עתה נפנה לדון בערעור על גזר הדין, שהוא למעשה ערעור על ההחלטה שלא לאפשר למערער ליהנות מענישה מופחתת בעבירות הרצח שלהן הוא נמצא אחראי.

ענישה מופחתת – המסגרת הנורמטיבית

48. עיקרון יסוד של הדין הפלילי הוא כי אחריות פלילית לא תוטל בהיעדר יכולת של אדם לשלוט במעשיו, לרבות במחדליו. "במקום שבו 'נעדרת' – קרי, לא קיימת – יכולת שליטה' כאמור, אין טעם שבהגיון ואין הצדקה שבמוסר להטיל על 'חסר היכולת' אחריות פלילית" (ע"פ 5951/98 מליסה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 49, 58 (2000) (להלן: עניין מליסה)). שני סעיפים בחוק העונשין הרלוונטיים לדיוננו משקפים עיקרון זה. האחד הוא סעיף 34 לחוק, שכותרתו "אי שפיות הדעת", וזו לשונו:

<p>34. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש</p>	<p>א הדעת</p>	<p>שפיות</p>
---	-------------------	--------------

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או
(2) להימנע מעשיית המעשה.

49. סעיף נוסף המבטא את העיקרון האמור הוא סעיף 300א לחוק. סעיף זה בא בסמוך לאחר סעיף 300 לחוק הקובע את עונשו של הרוצח – "מאסר עולם ועונש זה בלבד". כאמור בסעיף 300א, בית המשפט יהא מוסמך להטיל על הרוצח עונש קל יותר אם התקיימו התנאים הקבועים בו:

עונש מופחת
 300א. על אף האמור בסעיף 300, ניתן להטיל עונש קל מהקבוע בו, אם נעברה העבירה באחד מאלה:
 (א) במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה או בשל ליקוי בכושרו השכלי, הוגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34ח –
 (1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או
 (2) להימנע מעשיית המעשה.
 [...]

50. הדמיון הלשוני בין שני הסעיפים ניכר, והוא אינו מקרי כמובן. סעיף 300א(א) נועד להעניק לבית המשפט סמכות לחרוג מעונש החובה לעבירת הרצח, הקבוע בסעיף 300 לחוק העונשין, באותם מקרי גבול שבהם מצוי הנאשם על סף העמידה בתנאי סעיף 34ח לחוק, אך בשל עוצמתם הפחותה של תסמיני ליקויו, הוא אינו חוצה אותו (ע"פ 5266/05 זלנצקי נ' מדינת ישראל, פסקה 59 (22.2.2007)). כפי שצוין בפסיקתנו, ההבחנה בין שני הסעיפים היא עניין "כמותי ולא מהותי" (ע"פ 3243/95 צלאח נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(1) 769, 789 (1998)), כלומר – "בעוד שעושה המעשה אינו נושא באחריות פלילית אם איבד עקב מחלת הנפש את יכולת ההבנה והרצון, הרי שניתן להפחית בעונשו של הורג בכוונה תחילה אם יכולת ההבנה והרצון הופחתו כתוצאה מהפרעה נפשית חמורה" (ע"פ 7761/95 אבו חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 245, 251 (1997)). ובמילים אחרות, סעיף 300א יחול על אלו "שמצבם הנפשי מוציאם, לכאורה, מקהל השפויים בדעתם, אך אינו מכניסם לקהל הבלתי שפויים" (עניין מליטה, בעמ' 67).

51. שלושה הם יסודות סעיף 300א לחוק, שהנטל להוכחתם רובץ על הנאשם (ברמה של מאזן הסתברויות – ע"פ 6504/10 פרחאן נ' מדינת ישראל, פסקה רח(2.10.2013)): (1) הנאשם לוקה בהפרעה נפשית חמורה; (2) יכולתו להימנע מביצוע הרצח הוגבלה במידה ניכרת; ו-(3) קיים קשר סיבתי בין ההפרעה הנפשית לבין ההגבלה הניכרת ביכולת להימנע מהרצח. אשר להפרעה הנפשית, ככלל לא תחשב הפרעת אישיות כ"הפרעה נפשית חמורה" אשר תצדיק כניסה לגדרו של סעיף 300א(א)

לחוק. ברגיל נדרשת הפרעה שיש בה מרכיב פסיכוטי או קרבה למצב פסיכוטי, לרבות פגיעה בולטת בתפקוד. מכל מקום, שאלת ה"כותרת" או הסיווג בעניין לא תהא מכרעת, והחשוב הוא עד כמה המחלה או ההפרעה פוגעת ומשפיעה על האדם קוגניטיבית ורצונית. בניסוח אחר, השאלה היא מה עוצמת התסמינים של המחלה או ההפרעה. על הטוען לאי שפיות הדעת להוכיח כי בשל תסמיניו הפסיכויטיים של הליקוי הוא נעדר בעת עשיית המעשה יכולת של ממש להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבו או להימנע מעשייתו. את הביטוי "חוסר יכולת של ממש" אין לפרש כשלילה מוחלטת של יכולת הנאשם, אולם בכל זאת נדרשת גריעה ממשית ממנה. ולבסוף, הביטוי "מידה ניכרת" המצוי בסעיף 300א(א) התפרש כמחייב אובדן יכולת הנאשם במידה פחותה בהשוואה למידה הנדרשת בסעיף 34ח, אולם רק במעט – "פסע בלבד" מחוסר יכולת של ממש (עיינו: ע"פ 5417/07 בונר נ' מדינת ישראל, פסקאות 24-25 (30.5.2013) (להלן: עניין בונר); ע"פ 7408/09 גדו נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (10.3.2013); ע"פ 2933/08 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (5.12.2012); ע"פ 8287/05 בחטרה נ' מדינת ישראל, פסקאות 13-14 (11.8.2011) (להלן: עניין בחטרה); ע"פ 8653/10 פלונית נ' מדינת ישראל, פסקה 39 (28.7.2011); אסף טויב "ענישה מופחתת ברצח – סעיף 300א(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977" הפרקליט מח 214 (2004); יואב נמיר "הפרעה נפשית חמורה – ענישה מופחתת בעבירת רצח" רפואה ומשפט גיליון 23, 82, 84 (2000)). גם כאשר מוכח שהתנאים כולם התקיימו – לבית המשפט מסור שיקול דעת אם אמנם להפחית מן העונש ובאיזו מידה. ההכרעה בעניין זה נעשית בהתאם לנסיבות המקרה, ועל פי רוב בית משפט לא יהא נכון לסטות מעונש החובה אלא באותם מקרים שבהם תחושת הצדק לא מתיישבת עם הטלת עונש מאסר עולם בשל מצבו הנפשי של מבצע העבירה בעת ביצועה (ע"פ 1019/13 פאיס נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (6.7.2015) וההפניות שם; עניין משה, פסקה 36).

מן הכלל אל הפרט

52. בית המשפט המחוזי דחה, כאמור, את טענת המערער לתחולת סעיף 300א לחוק העונשין. בהחלטתו התרכז בית המשפט ביסוד השני של תנאי סעיף 300א – הוא תנאי ההגבלה הניכרת. בדחותו את עמדתו של המומחה המרכזי מטעם המערער, ד"ר זלצמן, עמד בית המשפט על כך שחוות דעתו של זה התמקדה בבחינת ההפרעה הנפשית החמורה (לכאורה) ולא עסקה כלל בעוצמת ההגבלה בעת ביצוע שני מעשי הרצח. כך, ככל הנראה, מפני שהמערער הכחיש את ביצוע המעשים המיוחסים לו בכתב האישום. במצב דברים זה, כך נקבע, לא ברור כיצד יכול היה ד"ר זלצמן – אשר יצא מנקודת הנחה שהמערער ביצע את שיוחס לו – לקבוע כי בשעת ביצוע שני המעשים,

כל אחד על נסיבותיו המיוחדות, לקה המערער בהגבלה ניכרת שמנעה ממנו את היכולת שלא לבצע את המעשה. איני רואה יסוד להתערב בקביעה זו. ד"ר זלצמן נשאל במפורש על ידי בית המשפט אם הוא יכול לקבוע כי נשללה באופן ניכר יכולתו של המערער להימנע מביצוע המעשה ולהבין את שעשה. על כך השיב: "אני חושב שזה מעלה שאלה לגבי יכולתו להימנע, אני לא יכול לקבוע האם הוא יכול להימנע או לא. זה תפקידכם, אני מעלה את השאלה". ובהמשך – "אני לא יכול לקבוע, מצטער, התייעצתי עם כל המורים שלי, אף אחד לא יכול להגיד את זה" (ההחלטה, בעמ' 11). בנסיבות אלו קבע בית המשפט המחוזי כי המומחה עצמו אינו משוכנע שיכולתו של המערער הוגבלה במידה ניכרת כנדרש בסעיף 300א לחוק (שס). לכך יש להוסיף כי עמדתו של ד"ר זלצמן נשענה במידה רבה על אופיים של המעשים שביצע המערער, ברם כעולה מהכרעת הדין, בעניין זה תיאור האירועים על ידי ד"ר זלצמן אינו תואם בהכרח את ממצאי הכרעת הדין (ההחלטה, בעמ' 20). כידוע, כלל אי ההתערבות בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית, כוחו יפה גם לגבי קביעות מומחים בכלל, וקביעות מומחים בתחום הפסיכיאטרי בהליך פלילי בפרט (עניין בונד, פסקה 24). לדעתי המערער לא הצביע על טעם טוב להתערב בקביעה זו.

53. אף שתנאי הסעיף הם תנאים מצטברים, בית המשפט הוסיף ובחן את ההפרעה הנפשית ממנה סובל המערער. דומה שהצדדים לא חלקו על כך שהמערער סובל מהפרעה נפשית כלשהי, אלא שבעניין טיב הפרעה נחלקו הדעות: מומחה ההגנה ד"ר זלצמן סבר כי המערער סובל מ"הפרעה פסיכוטית לא ספציפית", ואילו מומחי המאשימה מצאו כי המערער סובל מהפרעת אישיות שכונתה "הפרעת אישיות די סוציאלית" או הפרעת אישיות אנטיסוציאלית. מבין עמדות אלו אימץ בית המשפט את עמדת מומחי המאשימה. בין היתר צוינה עמדת אחת המומחיות מטעם המדינה שלפיה חרף דיווח מפי המערער בדבר קיומן של הזיות שמיעה, לא הייתה התרשמות קלינית לקיומן ולא נצפתה התנהגות בלתי מאורגנת ומחשבות שווא או הפרעה בשיפוט ובבוחן המציאות. על רקע זה לא ניתן לקבוע אבחנה של פסיכוזה (ההחלטה, בעמ' 22). עוד עמד בית המשפט המחוזי על עמדת הרופאים הפסיכיאטרים אשר בדקו את המערער לאחר שאושפז בהסכמתו במהלך מעצרו, אשר לא התרשמו מקיומה של הפרעה פסיכוטית כלשהי, חרף מאמצי המערער ליצור רושם שהוא חולה פסיכוטי (ההחלטה, בעמ' 23). לדעתי קביעות אלו מעוגנות היטב בחוות הדעת ובחומר הראיות שהוגש לעיונו של בית המשפט המחוזי ואיני רואה לסטות מהן. אוסיף כי כבית המשפט המחוזי, גם אני איני חושב כי יש הכרח להידרש לטענת בא כוחו של המערער שלפיה גם אם תתקבל גישת המאשימה כי המערער לוקה בהפרעת אישיות אנטיסוציאלית – זו לבדה מגיעה כדי "הפרעה נפשית חמורה", מן הטעם שממילא לא הונחה תשתית

ראייתית בדבר עוצמת ההגבלה. מכל מקום אציין כי בפסיקתנו כבר נקבע כי גם אדם הסובל מהפרעת אישיות אנטיסוציאלית יכול להימנע מעשיית המעשה ולהבין את הפסול שבו. ובלשונו של השופט י' עמית:

“הפרעת אישיות אנטיסוציאלית היא הפרעה שכיחה, אם לא השכיחה ביותר, בקרב אוכלוסיית האסירים, כמעט בבחינת מאפיין של האישיות העבריינית. הפרעת אישיות אנטיסוציאלית משמעה, בפשטות, התנהגות אנטי חברתית הפוגעת בזולת, והיא חובקת גוונים ותתי-הגדרות בהתאם לגישות השונות בקרימינולוגיה, פסיכולוגיה ופסיכיאטריה משפטית, כגון: הפרעת אישיות דיסוציאלית, פסיכופתיה, סוציופתיה או 'סתם' אישיות עבריינית. הפרעות אישיות אלה – שהפסיכופתיה היא החמורה ביניהן ויש הגורסים שאין לסווגה תחת הכותרת של הפרעה אנטיסוציאלית – מתאפיינות בכך שאינן פוגמות בבוחן המציאות אלא בהיבטים רגשיים ובין אישיים. התסמינים המובהקים של הפרעת אישיות אנטיסוציאלית על גווניה וסוגיה, יכול שיבואו לידי ביטוי בשקרנות ובמניפולטיביות, בהתנהגות פרועה או בהתפרצויות זעם לעיתים תוך גילויי אלימות ואכזריות, ובהיעדר חמלה ואמפתיה לקורבן. התנהגויות אלו נובעות, בין היתר, מאימפולסיביות יתר, היעדר שליטה על דחפים ורגשות, אי מסוגלות להכיל מתח ותסכול, לא אחת בנלווה לשימוש באלכוהול וסמים. כעניין של מדיניות משפטית, המחוקק ובתי המשפט אינם נכונים להכיר בתסמינים ובהתנהגויות אלה לצורך ענישה מופחתת לפי סעיף 300א לחוק, ועל אחת כמה וכמה, לא לצורך פטור מאחריות לפי סעיף 34 לחוק” (עניין בונר, פסקה 25).

סיכומו של עניין – איני רואה לשנות מהחלטת בית המשפט המחוזי בעניין אחריות מופחתת.

סוף דבר

נוכח כל המקובץ, אציע לחבריי כי נדחה את הערעור על כל חלקיו, בכפוף לאמור בפסקה 46 לעיל.

ש ו פ ט

השופט ט' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' שהם:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ע' פוגלמן.

ניתן היום, ו' בתמוז התשע"ו (12.7.2016).

שופט

שופט

שופט